

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 15.12.2005
COM(2005) 655 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA

PAŽANGA SIEKiant BENDRIJOS KIOTO TIKSLO

**(pagal Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą 280/2004/EB dėl šiltnamio efektą
sukeliančių dujų emisijos Bendrijoje monitoringo mechanizmo ir Kioto protokolo
įgyvendinimo)**

{SEC(2005) 1642}

TURINYS

1.	Įvadas	3
2.	Bendrijos Kioto tikslo laikymasis	3
2.1.	ES 25 ir ES 15 faktinės emisijos 2003 m.	3
2.2.	Numatyta ES 25 ir ES 15 emisija 2010 m.	5
2.3.	Emisijos atskiruose sektoriuose	6
3.	Išvados.....	8

1. ĮVADAS

Tai yra šeštoji metinė šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos Bendrijoje monitoringo pažangos ataskaita ir antroji ataskaita pagal Europos Parlamento ir Tarybos sprendimą 280/2004/EB dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos Bendrijoje mechanizmo ir Kioto protokolo įgyvendinimo (280/2004/EB). Ši ataskaita yra pagrįsta išsamia Europos aplinkos agentūros (EAA) ataskaita „Šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos tendencijų ir planavimo Europoje analizė“ („Greenhouse gas emission trends and projections in Europe“) (EAA, 2005 m.). Joje įvertinta faktinė ir numatyta valstybių narių ir Bendrijos pažanga, padaryta joms įgyvendinant įsipareigojimus dėl šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos pagal Jungtinių Tautų bendrąją klimato kaitos konvenciją (JTBBKK) ir Kioto protokolą.

Nors šioje ataskaitoje vertinama ES 25 pažanga, vis dėlto didžiausias dėmesys skiriamas ES 15 dėl jų bendro tikslo ir atsakomybės pasidalijimo susitarimo. Be to, naujosiose ir senosiose valstybėse narėse skiriasi 2003 m. kokybės duomenys, pirmiausia jų išsamumas ir tikslumas. Ataskaitoje¹ taip pat yra dviejų stojančiųjų šalių – Bulgarijos ir Rumunijos – ir šalies kandidatės Kroatijos emisijos duomenų. Taip pat šalies kandidatės Turkijos duomenų dar nėra.

Šioje ataskaitoje analizuojami 2003 m. faktinės emisijos duomenys ir planai taikant scenarijus „*dabartinėmis priemonėmis*“² ir „*taikant papildomas priemones*“. Šie planai yra apibendrinti valstybių narių planai, kurie bus išsamiai nagrinėjami vėliau, kadangi ne visos valstybės narės pateikė atnaujintus planus. Šiuose duomenyse atsižvelgiama į Kioto protokole numatytą lanksčių mechanizmų naudojimą, t. y. bendro įgyvendinimo, švarios plėtos mechanizmą ir tarptautinę prekybos išmetamųjų teršalų leidimais sistema.

Iš pateiktų duomenų yra aišku, kad ES 15 pasieks -8 % sumažinimo tikslą taikydamos papildomas priemones ir naudodamos lanksčius mechanizmus.

2. BENDRIJOS KIOTO TIKSLO LAIKYMASIS

2.1. ES 25 ir ES 15 faktinės emisijos 2003 m.

2002–2003 m. ES 25 ir ES 15 šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisija padidėjo, nors ji buvo atitinkamai 8 % ir 1,7 % mažesnė nei baziniais metais (1 diagrama), kai ES 15 ekonominis augimas buvo 27 %. 2003 m. ES 15 atstumas iki tikslo tiesės buvo 1,9 % (2 diagrama), įskaitant Kioto mechanizmų naudojimą, bet neįskaitant sumažėjimo šalies lygiu arba vėliau įvestos Europos Sąjungos prekybos išmetamųjų teršalų leidimais sistemos.

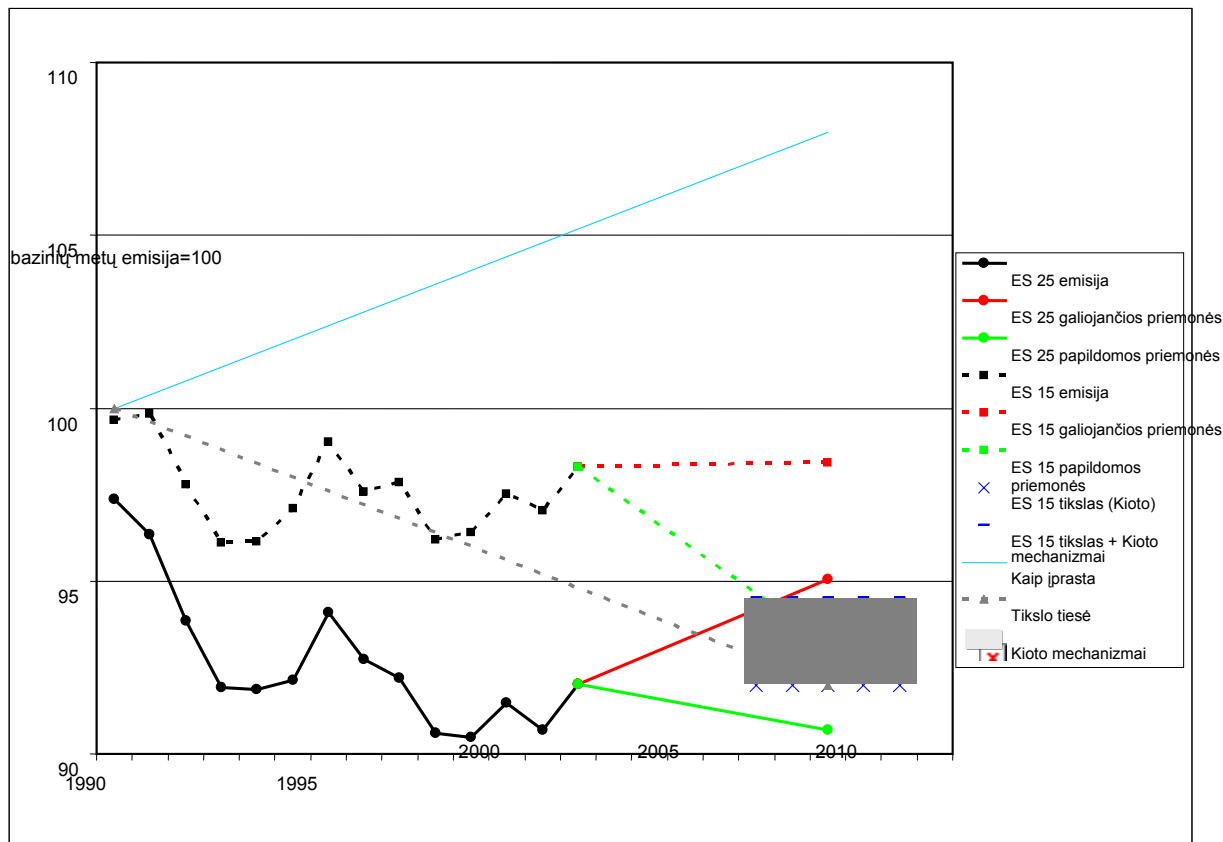
2005 m. sausio 1 d. įsigaliojusi ES prekybos išmetamųjų teršalų leidimais sistema yra didžiausia pasaulyje prekybos šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos leidimais sistema,

¹ Be to, 1 priede pateikiami pagrindiniai duomenys, o 4 priede – išsamus BSPP sąrašas [SEC(2005) 1642].

² Dabartinė politika ir priemonės yra tos, kurioms taikomi vienas ar daugiau iš šių punktų: a) galioja nacionaliniai teisės aktai; b) buvo sudarytas vienas ar daugiau savanoriškų susitarimų; c) buvo paskirta finansinių išteklių; d) buvo surinkti žmogiškieji ištekliai; e) buvo priimtas oficialus vyriausybės sprendimas ir yra aiškus įsipareigojimas jį įgyvendinti. Papildomos (suplanuotos) politikos kryptys ir priemonės yra galimybės, kurios yra aptariamasi ir ateityje gali būti realiai priimtos ir įgyvendintos.

kurią taikant ir tuo pat metu veiksmingai įgyvendinant dabartines ir papildomas strategijas bei priemones, yra siekiama sumažinti emisiją, kaip reikalaujama Kioto protokole.

1 diagrama. Faktinės ir numatytos ES 25 ir ES 15 emisijos

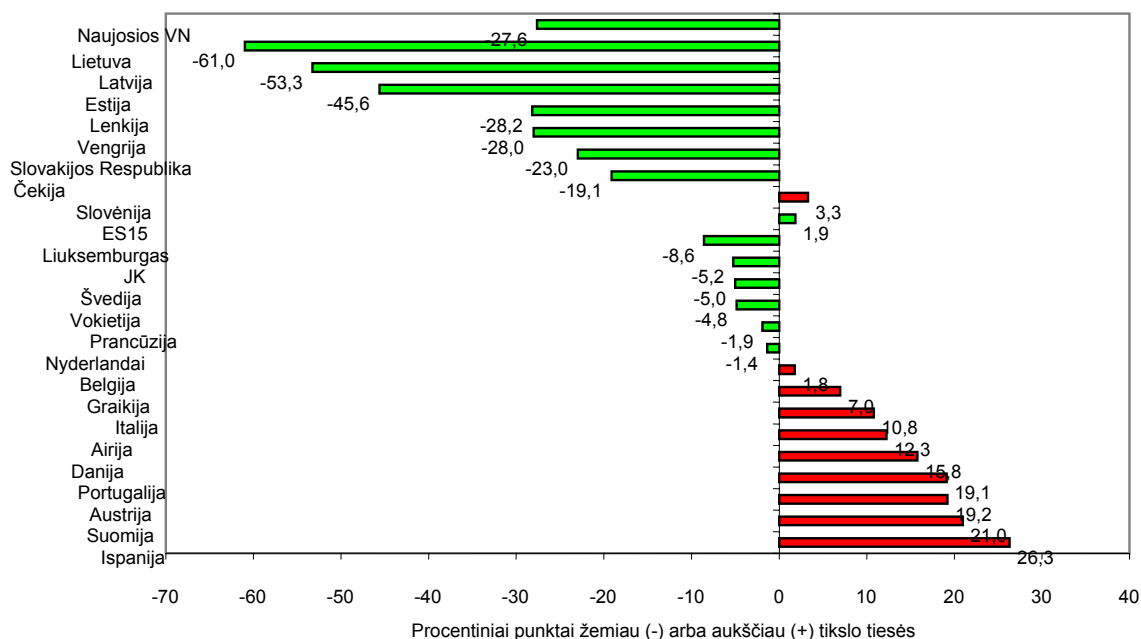

Pastaba: Šie duomenys neapima emisijos ir absorbcijos naudojant žemę, pakeičiant žemės naudojimo paskirtį ir dėl miškininkystės. Diagramoje išeities taškas yra teoriniai ES 25 baziniai metai, atitinkantys vertę 100, siekiant užtikrinti nuoseklią šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos tendencijų ir planų analizę. Tai beveik visų valstybių narių 1990 m. duomenys, kuriuose nurodomas CO₂, metano (CH₄) ir nitrito oksido (N₂O) teršalų kiekis, o 1995 m. – fluorintų dujų, išskyrus tai, kad: baziniai metai CO₂, CH₄ ir N₂O Vengrijai yra 1985–1987 m. vidurkis, Slovėnijai – 1986 m., o Lenkijai – 1988 m.; baziniai fluorintų dujų metai Prancūzijai ir Suomijai yra 1990 m. Tai reiškia, kad 1990 m. vertė nėra tiksliai 100. Kipras ir Malta nėra įtraukti, kadangi nėra pakankamai duomenų ir jiems nėra nustatyta tikslų pagal Kioto protokolą. Tikslas tiesė atspindi teorinį linijinį šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos sumažėjimą iki Kioto tikslo nuo bazinių metų iki 2010 m., pirmojo įsipareigojimų laikotarpio vidurio.

Šaltinis: EAA, 2005 m.

Valstybių narių pasiekimai yra skirtingi. Įskaitant Kioto mechanizmus, trylika valstybių narių jau pradėjo vykdyti emisijos mažinimo įsipareigojimus, kaip parodyta 2 diagramoje. Iš jų Prancūzija, Vokietija, Liuksemburgas, Nyderlandai, Švedija ir Jungtinė Karalystė yra ES 15 valstybės narės, kurios sėkmingai įgyvendina savo įsipareigojimus pagal atsakomybės pasidalijimo susitarimą (Tarybos direktyva 2002/358/EB). Vis dėlto dešimt valstybių narių vis dar atsilieka nuo tikslo tiesių: Suomija ir Ispanija daugiau nei 20 %; Austrija, Danija ir Suomija dar daugiau atsilieka palyginti su 2002 m. Kipro ir Maltos nėra tarp JTBBKK I priede nurodytų šalių, todėl Kioto protokole joms nekeliamas joks tikslas.

2 diagrama. Atstumas iki tikslo rodiklių 2003 m. (indeksiniai vienetai = procentai) ES 25, įskaitant Kioto mechanizmus

Pastaba: Šie duomenys neapima emisijos ir absoravimo naudojant žemę, pakeičiant žemės naudojimo paskirtį ir dėl miškininkystės. Atstumas iki tikslo procentiniais punktais, atsižvelgiant į bazinių metų emisiją (barai) rodo numatomo tikslo (2003 m.) nukrypimus nuo faktinės pažangos (2003 m.), darant prielaidą, kad sumažėjimas, palyginti su bazinių metų lygiu, yra linijinis. Manoma, kad valstybės narės tikslo siekia taikydamos vietines priemones, taip pat atsižvelgia į Kioto mechanizmų naudojimą. Į mažėjimus nėra atsižvelgta. Kipro ir Maltos nėra tarp JTBBKK I priede nurodytų šalių, todėl Kioto protokole joms nekeliamas joks tikslas.

Šaltinis: EAA, 2005 m.

2.2. Numatyta ES 25 ir ES 15 emisija 2010 m.

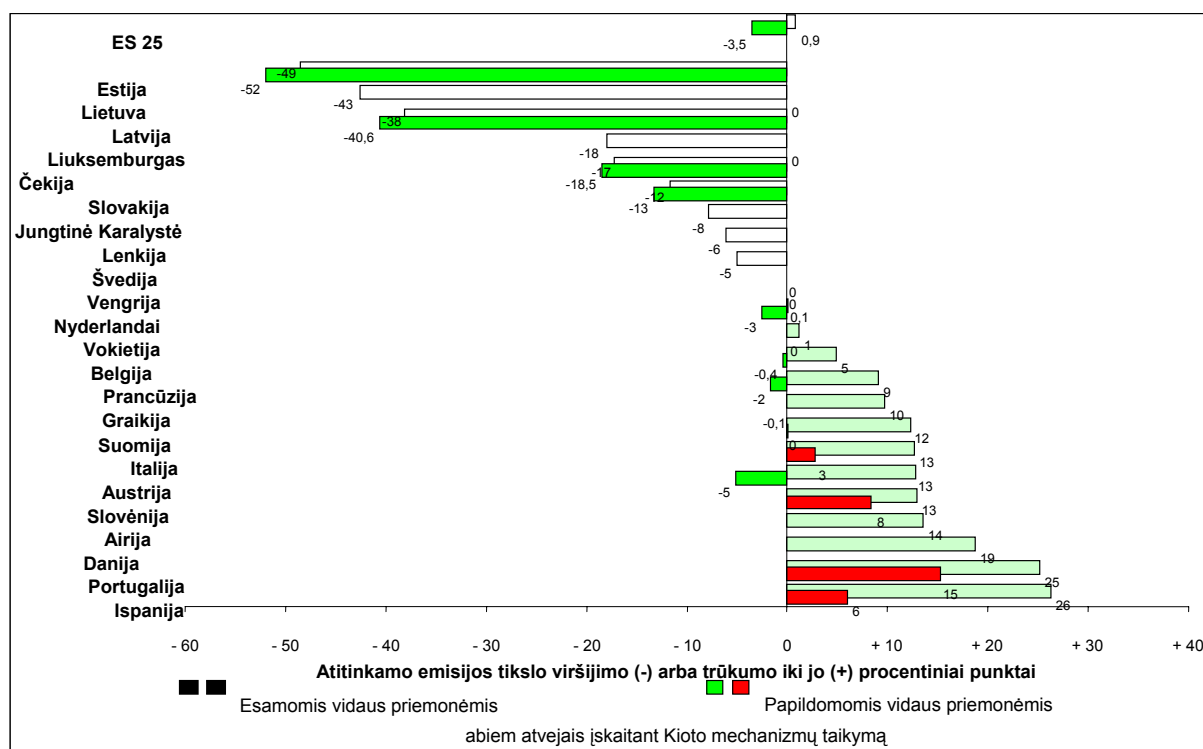
Iš bendrų ES 25 planų, apimančių „*dabartinę vidaus politiką ir priemones*“, matyti, kad 2010 m. bendra šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisija bus 5 % mažesnė nei 1990 m. (1 diagrama). Taikydamos vien dabartinę vidaus politiką ir priemones, užsibrėžtus Kioto tikslus pasiekti tikisi šios valstybės narės (3 diagrama): Čekija, Estija, Vengrija, Latvija, Lietuva, Liuksemburgas, Lenkija, Slovakija, Švedija ir Jungtinė Karalystė. Numatyta, kad, įgyvendinus papildomas priemones, 2010 m. ES 25 šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisija sumažės 9 %, palyginti su 1990 m.

Pagal bendrus ES 15 planus 2010 m. emisija galėtų būti 9,3 % mažesnė nei baziniais metais, jei skaičiuojama atsižvelgiant į sumažėjimus pritaikius Kioto mechanizmus (sumažėjimas 2,5 %) ir papildomas vidaus strategijas ir priemones (sumažėjimas 6,8 %); to pakanka, kad būtų pasiektas bendras ES 15 užsibrėžtas Kioto tikslas (1 diagrama).

Numatyti Kioto mechanizmų naudojimo devyniose ES 15 valstybėse (Austrijoje, Belgijoje, Danijoje, Suomijoje, Airijoje, Italijoje, Liuksemburge, Nyderlanduose ir Ispanijoje) rezultatai siekia 106,8 mln. tonų CO₂ ekvivalentų per vienerius išipareigojimų laikotarpio metus arba apie 2,6 %, lyginant su ES tikslu – užsibrėžtais -8 % (1 diagrama). Devynios valstybės (Austrija, Belgija, Danija, Suomija, Vokietija, Italija, Nyderlandai, Ispanija ir Švedija) skyrė finansinių lėšų Kioto mechanizmom taikyti, iš viso apie 2 730 mln. eurų visam penkerių metų išipareigojimų laikotarpiui.

Atsižvelgiant į tai, kad sumažėjimas 1990–2010 m. naudojant dabartines priemones (sumažėjimas ~1,6 %) ir taikant Kioto mechanizmus (sumažėjimas 2,6 %) bus apie 4,1 %, numatyto papildomų vidaus strategijų ir priemonių įgyvendinimo valstybėse narėse rezultatai per kitus 6 metus turės užpildyti likusią 3,9 % spragą, kad būtų pasiektas užsibrėžtas Kioto tikslas, t. y. -8 %. Užsibrėžtų emisijos sumažinimo rodiklių nepasiekusios valstybės narės, siekdamos įgyvendinti savo tikslus, turėtų imtis papildomų strategijų ir priemonių bei taikyti Kioto mechanizmus.

3 diagrama. Atstumas iki tikslo rodiklių 2003 m. ES 25, įskaitant Kioto mechanizmus

Pastabos: Šie duomenys neapima emisijos ir absorbcijos naudojant žemę, pakeičiant žemės naudojimo paskirtį ir dėl miškininkystės. Visos ES 15 valstybės narės pateikė planus, paremtus dabartinių vidaus strategijų ir priemonių taikymu. Kai kurių šalių planuose nurodytos papildomos vidaus politikos kryptys ir priemonės. Papildomas Kioto mechanizmų poveikis nurodytas šių valstybių narių planuose: Austrijos, Belgijos, Danijos, Suomijos, Airijos, Italijos, Liuksemburgo, Nyderlandų ir Ispanijos. Kioto mechanizmų taikymo ES 15 poveikis yra apskaičiuotas remiantis šių devynių valstybių duomenimis. Lenkija pateikė tik CO₂ ir N₂O emisijų planus. Ispanija pateikė tik CO₂ planus. Kipras ir Malta planų nepateikė.

Šaltinis: EAA, 2005 m.

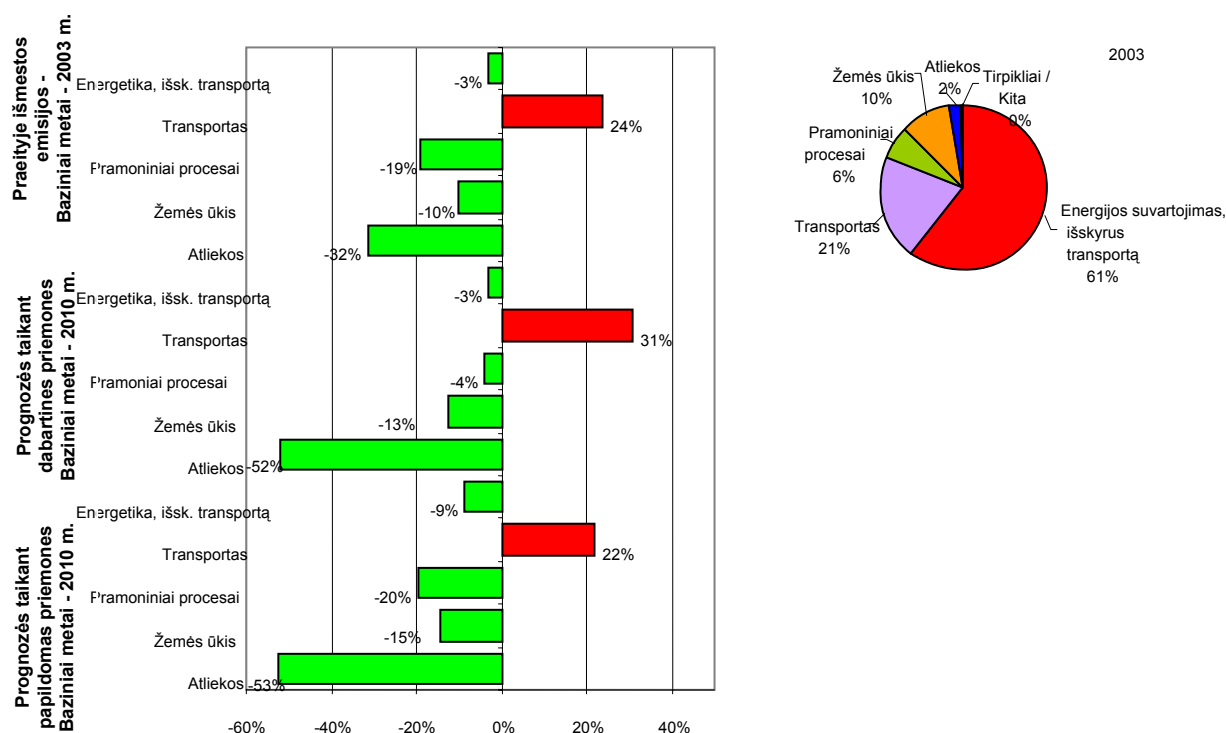
Vertinimas pagal EKKP rodo, kad taikant šiuo metu galiojančias arba Komisijos jau pasiūlytas teises priemones 2010 m. ES 15 emisija gali sumažėti apytikriai 420–490 mln. tonų CO₂ ekvivalentų (10–12 % emisijos baziniais metais). Šie rezultatai galimi, jei valstybės narės visapusiškai įgyvendina priemones ir nebando vienos strategijos pakeisti kita. Taikant šias strategijas emisijos sumažėjimas bus pastebimas jau 2006 m. rezultatų apraše, kuris bus paskelbtas 2008 m. Jei valstybės narės laiku ir veiksmingai įgyvendins dabartines ir planuojamas strategijas, poveikis šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijai Europos Sąjungoje bus labai didelis.

2.3. Emisijos atskiruose sektoriuose

4 diagramoje pateikiami su pagrindiniais ekonomikos sektoriais susijusios emisijos pokyčiai ES 15 nuo 1990 m. Didžiausią šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją Europos Sąjungoje

lemia energijos gamyba ir vartojimas, įskaitant transportą. ES 15 su energetika susijusi emisija 1990–2003 m. padidėjo daugiausia dėl augančio transporto ir elektros energijos poreikio. Tačiau ir ES 15, ir ES 25 energijos tiekimo ir vartojimo, išskyrus transportą, sektoriuje šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos didėjimas vis labiau atsiejamas nuo energijos poreikio – emisija mažėja, nors poreikis didėja. Tas pats, tik mažesniu mastu, pastebima ir ES 15 transporto sektoriuje. Peržiūrėjus kiekvienos valstybės statistinius duomenis atskirai, labiausiai stebina, kad, priešingai bendrai tendencijai, Prancūzijos ir Vokietijos transporto emisijos mažėja – Vokietijoje jau ketvirtus metus iš eilės. Panašu, kad tokius rezultatus lėmė padidintas kuro efektyvumas, didesnės kuro kainos ir platesnės transporto strategijos.

4 diagrama. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos pokyčiai ES 15 atskiruose sektoriuose 1990–2003 m., dabartinių ir papildomų priemonių taikymo atskiruose sektoriuose 1990–2010 m. planai ir emisijos dalis atskiruose sektoriuose 2003 m.

Pastaba: Kai kurios valstybės narės nepateikė planų visiems sektoriams arba scenarijams. Todėl daryti išvadas remiantis planuose pateikta informacija reikia atsargiai. Daugumoje valstybių narių baziniai metai F-dujoms yra 1995 m., o ne 1990 m. Dėl to šiek tiek gali kisti su pramoniniais procesais susiję duomenys, tačiau ne visos valstybės narės gali pateikti 1990 m. duomenis.

Šaltinis: EAA, 2005 m.

Su energetika susijusios emisijos didėjimą nusvėrė emisijos iš su energija nesusijusių šaltinių – atliekų, pramoninių procesų ir žemės ūkio – sumažėjimas. Su atliekomis susijusi emisija sumažėjo, nes pagal atliekų tvarkymo politiką mažiau kietųjų atliekų šalinama sausumoje. Įdiegus mažinimo technologijas, ypač taikomas N_2O , sumažėjo su pramoniniais procesais susijusi emisija, o su žemės ūkiu susijusi emisija sumažėjo, nes sumažėjo galvijų populiacija.

ES 25 šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisija sumažėjo beveik visuose sektoriuose. Emisijos sumažėjimą dešimtyje naujų valstybių narių daug lėmė ekonomikos restruktūrizavimas. Išimtis – transporto sektorius, kur emisija nuo 1990 m. padidėjo.

3. IŠVADOS

2003 m. šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisija ES 15 buvo sumažėjusi 1,7 % lyginant su baziniais metais ir siekė 4 180 mln. tonų CO₂ ekvivalentų. Šis sumažėjimas – tai šiek tiek daugiau nei penktadalis sumažinimo pagal Kioto tikslą. Be Kioto mechanizmų atstumas iki tikslo rodiklių nuo 2002 m. padidėjo dvigubai, iki 3,5 indeksinių vienetų. Su Kioto mechanizmais bendra šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisija 2003 m. vis dar viršijo tikslo tiesės rodiklius 1,9 indeksinio vieneto. Iš planų matyti, kad ES 15 valstybės pasieks -8 % emisijos sumažinimo rodiklį, kaip įsipareigojo pagal Kioto protokolą, kai įgyvendins papildomas priemones, tuo pat metu taikydamos lanksčius mechanizmus. Užsibrėžtų sumažinimo rodiklių nepasiekusios valstybės narės, siekdamos užtikrinti, kad Kioto tikslas būtų įgyvendintas, turi skubiai imtis papildomų priemonių ir taikyti lanksčius Kioto mechanizmus.

ES taip pat yra pasiryžusi imtis tolesnių veiksmų. Antrasis Europos klimato kaitos programos (EKKP) etapas prasidėjo 2005 m. Komisija ketina apžvelgti pažangą ir ištirti naujas priemones, skirtas išlaidų atžvilgiu veiksmingoms emisijos sumažinimo alternatyvoms. EKKP II apims anglies dvideginio surinkimą ir saugojimą, emisiją iš kelių transporto priemonių, aviaciją ir prisitaikymo prie klimato kaitos strategijas. Taip pat bus išnagrinėtas ES vaidmuo mažinant jautrumą klimato pokyčiams ir skatinant prisitaikymą prie jų. Numatomos ir kitos politikos iniciatyvos energijos efektyvumo ir atsinaujinančios energijos srityje.